

TILAK MAHARASHTRA VIDYAPEETH, PUNE
M. A. (PARANGAT) SOCIAL SCIENCES (POLITICAL SCIENCE)
EXAMINATION: MAY – 2026
THIRD SEMESTER

Subject: Human Rights: Problem and Prospectus(POLMJC-302)

Date: 15/05/2026

Total marks: 100

Time: 2.00 pm to 5.00 pm

Instructions: 1) Attempt all Questions. 2) Figures to the right indicate full marks.
3) Answer should be precise and to the point.

Q. 1) Answer any FOUR of the following questions in 500 words. (60)

1. Discuss the historical evolution of Human Rights from ancient to modern times.
2. Describe the role of the United Nations in promoting and protecting Human Rights globally.
3. Analyse the link between Democracy and Human Rights in contemporary world politics.
4. How does civil and political rights differ from economic, social, and cultural rights? - Discuss
5. What are the major global challenges to Human Rights in the 21st century?
6. Discuss the circumstances that led to the adoption of the Universal Declaration of Human Rights (1948)?

Q. 2) Answer any FOUR of the following questions in 300 words. (40)

1. Describe the major achievements of Amnesty International in promoting Human Rights.
2. What is the role of the Commonwealth of Nations in promoting democracy and Human Rights among member states?
3. Explain how Fundamental Rights in the Indian Constitution safeguard human dignity with suitable examples.
4. Discuss the role of Directive Principles in realizing social and economic rights in India.
5. Describe the structure and composition of the National Human Rights Commission (NHRC).
6. Highlight some of the major cases handled by the National Human Rights Commission (NHRC) and their impact on human rights awareness.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे. २) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
३) उत्तर तंतोतंत आणि मुद्देसुद असावे.

प्र. १) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे ५०० शब्दात लिहा. (६०)

१. प्राचीन काळापासून आधुनिक काळापर्यंत मानवी अधिकारांचा ऐतिहासिक विकास यांची चर्चा करा.
२. मानवी अधिकारांच्या जागतिक प्रसार आणि संरक्षणामध्ये संयुक्त राष्ट्रसंघाची भूमिका स्पष्ट करा.
३. आधुनिक जागतिक राजकारणातील लोकशाही आणि मानवी अधिकार यांतील संबंधाचे विश्लेषण करा.
४. नागरी अधिकार आणि राजकीय अधिकार हे आर्थिक, सामाजिक आणि सांस्कृतिक अधिकारांपेक्षा कसे वेगळे आहेत? - चर्चा करा.
५. एकविसाव्या शतकातील मानवी अधिकारांसमोरील प्रमुख जागतिक आव्हाने कोणती आहेत?
६. १९४८ मधील सार्वत्रिक मानवाधिकार घोषणापत्र स्वीकृत होण्यामागील प्रमुख ऐतिहासिक परिस्थितीची चर्चा करा.

प्र. २) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे ३०० शब्दात लिहा. (४०)

१. मानवी अधिकारांच्या प्रसारात ॲम्नेस्टी इंटरनॅशनल या संस्थेची प्रमुख कामगिरी स्पष्ट करा.
२. कॉमनवेल्थ संघटनेची सदस्य राष्ट्रांमध्ये लोकशाही आणि मानवी अधिकार प्रसारामधील भूमिका स्पष्ट करा.
३. भारतीय राज्यघटनेतील मूलभूत अधिकार मानवी प्रतिष्ठेचे संरक्षण कसे करतात, हे योग्य उदाहरणांसह स्पष्ट करा.
४. भारतामध्ये सामाजिक आणि आर्थिक अधिकार साकार करण्यासाठी राज्याच्या धोरणनिर्देशक तत्वांची भूमिका स्पष्ट करा.
५. राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाची रचना आणि संघटनात्मक संरचना स्पष्ट करा.
६. राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाने हाताळलेल्या काही प्रमुख प्रकरणांचा आणि त्यांच्या मानवी अधिकार जनजागृतीवरील परिणामांचा उल्लेख करा.